

ЗАХИСТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ В РОСІЙСЬКІЙ ФЕДЕРАЦІЇ

Зеров К.О.,

*студент другого курсу магістратури
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка.*

Захист авторського права в мережі Інтернет – надзвичайно болюча та актуальна проблема сьогодення. В більшості країн світу правова регламентація даної сфери суспільних відносин або взагалі відсутня, або встановлюються свої особливі національні моделі правового захисту авторських прав в мережі Інтернет. Проект міжнародної угоди АСТА, який частково регулював ці відносини, на даний документ так і залишився проектом (його підписала та ратифікувала тільки Японія).

З метою кращого розуміння світових тенденцій захисту авторського права в мережі Інтернет, розглянемо та проаналізуємо відповідну модель правового захисту авторських прав в мережі Інтернет в Російській Федерації.

Першим етапом реформи правового регулювання відносин в мережі Інтернет в Російській Федерації вважаємо прийняття Федерального закону РФ № 139-ФЗ «Про внесення змін до Федерального закону "Про захист дітей від інформації, що завдає шкоди їх здоров'ю та розвитку" і окремих законодавчих актів Російської Федерації з питань обмеження доступу до протиправної інформації в мережі Інтернет" від 28 липня 2012 року (далі – Закон №139-ФЗ)[1], яким встановлювався механізм функціонування Єдиного реєстру доменних імен, сторінок сайтів в інформаційно-телекомунікаційній мережі "Інтернет" і мережевих адрес, що дозволяють ідентифікувати сайти в інформаційно-телекомунікаційній мережі "Інтернет", які містять інформацію, розповсюдження якої в Російській Федерації заборонено.

З 1 серпня 2013 року набрав чинності Федеральний закон Російської Федерації від 2 липня 2013 року N 187-ФЗ «Про внесення змін в окремі законодавчі акти Російської Федерації з питань захисту інтелектуальних прав в інформаційно-телекомунікаційних мережах»[2] (далі – Закон №187-ФЗ).

Цим законом вносяться істотні зміни в Арбітражний процесуальний кодекс Російської Федерації, Цивільний процесуальний кодекс Російської Федерації, Федеральний закон «Про інформацію, інформаційні технології і про захист інформації», Цивільний кодекс Російської Федерації.

Першим наріжним каменем даного закону є предмет правового регулювання, оскільки його дія поширюється не на всі об'єкти авторського права, а лише на фільми, в тому числі кінофільми, телефільми. Напевно, логіка законодавця простежується в тому, що права на дані об'єкти в мережі Інтернет найбільш часто порушуються, а тому вони підлягають додатковій правовій охороні. Однак нині вже зареєстрований відповідний законопроект щодо розширення сфери дії закону на всі об'єкти авторського права, основні положення якого будуть розглянуті нижче.

Так, встановлюється виключна підсудність (ст. 26 ЦПК РФ) Московського міського суду в якості суду першої інстанції для цивільних справ, які пов'язані із захистом виключних прав на фільми, в тому числі кінофільми, телефільми, в інформаційно-телекомунікаційних мережах, у тому числі в мережі Інтернет. Так, судом приймаються попередні забезпечувальні заходи (заява про забезпечення позову, подана до подання позовної заяви за українським законодавством) у відповідності до ст. 144-1 ЦПК РФ. Відповідно і

заява про попереднє забезпечення захисту виключних прав на фільми, в тому числі кінофільми, телефільми, в інформаційно-телекомунікаційних мережах, у тому числі в мережі "Інтернет", подається виключно до Московського міського суду.

Про попереднє забезпечення захисту виключних прав на фільми, у тому числі кінофільми, телефільми, в інформаційно-телекомунікаційних мережах, у тому числі в мережі Інтернет, суд виносить ухвалу. В ухвалі встановлюється строк, що не перевищує п'ятнадцяти днів з дня винесення ухвали, для подання позовної заяви з вимогою, у зв'язку з якою судом вжито заходів щодо забезпечення майнових інтересів заявника.

Федеральний закон РФ від 27 липня 2006 року № 149-ФЗ "Про інформацію, інформаційні технології та про захист інформації". (Далі – закон №149-ФЗ) було доповнено статтею 15-2, яка розглядає процедуру блокування сайту виключно на підставі судового акта (на відміну від закону 139-ФЗ, за яким допускалося блокування веб-сайту на основі рішення відповідних державних органів) Цим судовим актом є виконавчий лист, виданий в порядку заяви про прийняття попередніх забезпечувальних заходів, а також рішення суду, яке вступило в законну силу на підставі розгляду справи по суті.

Правоволоділець направляє до Роскомнагляду заяву про прийняття заходів щодо обмеження доступу до інформаційних ресурсів, які розповсюджують фільми, у тому числі кінофільми, телефільми, або інформацію, необхідну для їх одержання з порушенням виключних прав з використанням інформаційно-телекомунікаційних мереж відповідного зразка [3].

Роскомнагляд, у свою чергу, визначає і направляє хостинг-провайдеру або іншій особі, яка забезпечує розміщення в мережі Інтернет, зазначеного інформаційного ресурсу, який обслуговує власника веб-сайту в мережі Інтернет, на якому розміщена відповідна інформація, доручення передати власнику веб-сайту вимоги вжити заходи щодо вилучення такої інформації, а потім хостинг-провайдер пересилає вимоги вже власнику веб-сайту. Для останньої дії встановлюється строк - один робочий день.

Протягом одного робочого дня з моменту отримання від провайдера, хостинг-провайдера або іншої уповноваженої особи повідомлення про необхідність видалити незаконно розміщену інформацію власник інформаційного ресурсу зобов'язаний видалити таку інформацію.

Проблемним питанням такої процедури є імовірність настання наслідків у вигляді вклучення веб-сайту до Реєстру доменних імен, покажчиків сторінок сайтів в мережі Інтернет і мережевих адрес, що дозволяють ідентифікувати сайти в мережі «Інтернет», що містять інформацію, що поширюється з порушенням виключних прав (далі –

Реєстр)[4] як в результаті бездіяльності самого власника веб-сайту, так і хостинг-провайдера. На нашу думку, питання способу та моменту отримання повідомлення кінцевої особи в цьому списку потребують додаткового дослідження та врегулювання, оскільки строк в один робочий день фактично виключає можливість повідомлення поштовим шляхом і в переважній більшості випадків засобом зв'язку між хостинг-провайдером та власником сайту слугуватиме електронна пошта, яка у даному випадку не є досконалим засобом зв'язку.

У разі невжиття заходів хостинг-провайдером доменне ім'я, мережева адреса, веб-сайту, а також інші відомості про цей веб-сайт надсилаються системі взаємодії операторів зв'язку для вжиття заходів щодо обмеження доступу до даного інформаційного ресурсу або до розміщеної на ньому інформації.

Протягом доби з моменту отримання по системі взаємодії відомостей про інформаційний ресурс, оператор зв'язку, що надає послуги доступу до інформаційно-телекомунікаційній мережі Інтернет, зобов'язаний обмежити доступ до такого інформаційного ресурсу, у тому числі до веб-сайту в мережі Інтернет або на сторінку сайту.

Функціонування самого Реєстру встановлюється на основі Тимчасового Порядку функціонування Інформаційної системи взаємодії, затвердженого Роскомнаглядом[5]. До даного реєстру включаються доменні імена, мережеві адреси, а також покажчики сторінок веб-сайту в мережі Інтернет.

Доцільність віднесення всіх вищезазначених об'єктів до Реєстру викликає сумніви, адже на однієї мережеві (IP) адресі можуть розміщуватись декілька (а в окремих випадках - і сотні) окремих веб-сайтів з різними доменними іменами.

Запровадження ж для кожного сайту власної IP адреси потребуватиме додаткових матеріальних, програмних та технічних ресурсів як для власників веб-сайтів, так і для хостинг-провайдерів).

Перегляд повного переліку веб-сайтів, внесених до Реєстру є закритим. Але він прогнозовано викликав «Ефект Стрейзанд»² Станом на листопад 2013 року існує декілька веб-сайтів, що містять повний перелік заборонених веб-сайтів. Такі веб-сайти формально не підпадають під дію цього Закону, адже безпосередньо на них не розміщується сам заборонений контент.

² «Ефект Стрейзанд» - феномен в мережі «Інтернет», що виражається в тому, що спроба видалити певну інформацію призводить лише до її більш широкого поширення. Наприклад, спроба обмеження доступу до фотографії, файлу або тексту (наприклад, юридичними методами) призводить до дублювання даної інформації на інших серверах або появи її у файлообмінних мережах.

До ЦК РФ вводиться поняття абсолютного нового учасника цивільних правовідносин – інформаційного посередника. Ним, відповідно до ч.1 ст. 1253-1 ЦК РФ є:

- особа, яка здійснює передачу матеріалу в інформаційно-телекомунікаційній мережі, в тому числі в мережі Інтернет;
- особа, що надає можливість розміщення матеріалу чи інформацію, яка необхідна для його отримання з використанням інформаційно-телекомунікаційної мережі;
- особа, що надає можливість доступу до матеріалу в цій мережі.

Але інформаційний посередник розглядається виключно в контексті особливостей його відповідальності. Що, на нашу думку, є негативним моментом. Так, в законі вказується, що інформаційний посередник відповідає за порушення інтелектуальних прав на загальних підставах за наявності вини, крім ряду випадків.

Так, якщо посередник здійснює передачу матеріалу в інформаційно-телекомунікаційній мережі, в тому числі в мережі «Інтернет», то він не несе відповідальності:

- якщо він не є ініціатором передачі матеріалу і не визначає одержувача зазначеного матеріалу;
- якщо він не змінює вказаний матеріал при наданні послуг зв'язку, за винятком змін, що здійснюються для забезпечення технологічного процесу передачі матеріалу;
- якщо він не знав і не повинен був знати про те, що використання відповідних результату інтелектуальної діяльності або засобу індивідуалізації особою, яка ініціювала передачу матеріалу, що містить відповідні результат інтелектуальної діяльності чи засіб індивідуалізації, є неправомірним.

Або якщо посередник надає можливість розміщення матеріалу в інформаційно-телекомунікаційній мережі:

- якщо він не знав і не повинен був знати про те, що використання відповідного результату інтелектуальної діяльності або засобу індивідуалізації, що містяться у такому матеріалі, є неправомірним;
- якщо він у разі отримання у письмовій формі заяви правоволодільця про порушення інтелектуальних прав із зазначенням сторінки сайту і (або) мережевої адреси в мережі Інтернет, на яких розміщений такий матеріал, своєчасно прийняв необхідні та достатні заходи для припинення порушення інтелектуальних прав.

Таким чином, можна зробити наступні висновки. Даним законом дозволяється розміщувати гіперпосилання на завантаження відповідного контенту (адже така особа не буде вважатись інформаційним посередником взагалі). Також дозволяється завантажувати файли, які порушують авторські права правоволодільців

(в тому числі на торрент-трекерах, принцип діяльності яких передбачає і автоматичну передачу іншим особам відповідного контенту), оскільки хоча така особа і буде вважатись інформаційним посередником, але вона не буде ініціатором передачі матеріалу і не визначає одержувача зазначеного матеріалу, а тому не буде нести цивільної відповідальності за такі дії.

Станом на 19.11.2013 року в Реєстрі містяться 47 веб-сайтів, а за весь час дії закону до нього було внесено 62 відповідних записи[6]. Така кількість рішень, на нашу думку, не є досить ефективною мірою протидії порушення авторських прав в мережі Інтернет.

Слід зазначити, що запровадження ведення даного Реєстру певною мірою суперечить усталеній практиці відносин між правоволодільцями та власниками відповідних веб-сайтів, оскільки на практиці правоволодільці звертаються самостійно (або через представників) до власників або адміністрації веб-сайту і відповідний контент видаляється протягом декількох годин. Даний підхід пропонується закріпити і в законодавстві, в РФ вже зареєстрований відповідний законопроект[7]. Для цього в закон "Про інформацію" пропонується ввести норму, що зобов'язує правоволодільця перед зверненням до суду за попередніми забезпечувальними заходами щодо блокування контенту спочатку звернутися до власника веб-сайту або хостинг-провайдеру, які протягом 48 годин можуть видалити спірну інформацію. Крім того, позитивною пропозицією є в п.3 ч.2 ст. 1253-1 ЦК РФ слова «сторінки сайту і (або) мережевої адреси в мережі Інтернет, на яких розміщений матеріал» замінити словами «сторінки сайту, на яких розміщено такий матеріал». Таким чином пропонується блокувати не сам веб-сайт та його IP адресу, а конкретну сторінку, на якій розташований спірний контент, щоб не було імовірності порушити права третіх осіб.

Враховуючи вище наведене, вважаємо існуючий механізм захисту авторського права в мережі Інтернет в Російській Федерації недосконалим.

Список використаних джерел:

1. Федеральный закон Российской Федерации от 28 июля 2012 г. N 139-ФЗ "О внесении изменений в Федеральный закон "О защите детей от информации, причиняющей вред их здоровью и развитию" и отдельные законодательные акты Российской Федерации" [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <http://rg.ru/2012/07/30/zakon-dok.html>.
2. Федеральный закон Российской Федерации от 2 июля 2013 г. N 187-ФЗ г. Москва "О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации по вопросам

- защиты интеллектуальных прав в информационно-телекоммуникационных сетях" [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <http://www.rg.ru/2013/07/10/pravo-internet-dok.html>.
3. Образец заявления правообладателя о принятии мер по ограничению доступа к информационным ресурсам, распространяющим с нарушением исключительных прав фильмы, в том числе кинофильмы, телефильмы, или информацию, необходимую для их получения с использованием [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://nap.rkn.gov.ru/docs/formApplication.pdf>.
  4. Реестр доменных имен, указателей страниц сайтов в сети «Интернет» и сетевых адресов, позволяющих идентифицировать сайты в сети «Интернет», содержащие информацию, распространяемую с нарушением исключительных прав [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://nap.rkn.gov.ru/reestr/>.
  5. Приказ Федеральной службы Российской Федерации по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций (Роскомнадзор) от 12.08.2013 №912 "О порядке функционирования Информационной системы взаимодействия" [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://nap.rkn.gov.ru/docs/OrderOperation IS.pdf>.
  6. Под антипиратский закон в России попали 47 сайтов с нелегальным видео | УКРИНФОРМ [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: http://www.ukrinform.ua/rus/news/print/pod_antipiratskiy_zakon_v_rossii_popali_47_saytov_s_nelegalnim_video_1578172.
  7. Депутаты Роберт Шлегель и Мария Максакова внесли в Госдуму расширенную версию «антипиратского» закона | Мария Максакова | Официальный сайт [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <http://www.maksakova.ru/main.mhtml?Part=7&PubID=239>.

Науковий керівник: Д.ю.н., професор кафедри цивільного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Кохановська Олена Велеонівна.